

2
MANIFESTATIO

INNOCENTIÆ

*Referenda huc sunt
duo scripta, quae repen-
untur in Collect. Polo-
no. Sveciæ T. III,
n. 30 et 30½.*
Illustrissimi & Excellentissimi

DOMINI, DOMINI,

HIERONYMI

in Radzieiovvice

Radzieiowski ProCancellarii

Regni Poloniae.

Lomzensis, Bielscensis, Solecensis,
Varecensis, Kozienicensis, Kamio-
nacensis, &c. &c. Capitanei.

Hæredis in Krylovu.

7.

MANNHEIM STADT

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

1853

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

BRUNNEN

Aud sine ingenti sortis malignæ admiratione, prona ad suspicionem mortalium ingenia, exilium meum prosequuntur. Plerisque enim, præcipuè verò exteris Nationibus, talem mihi pœnam pro insigni crimine ortam esse interpretantibus, aut Proditor Patriæ fuisse videor, aut inauditum crimen patravisse. Quippè tantam honoris, & bonorum jacturam, pro fœdis & exitiabilibus in Patriam flagitiis decerni moris est: At ego conspiratione inimicorum, & invidiâ falsi criminis oppressus, quatenus veritati, & innocentiaæ meæ nullus apud Tyrannum Iudicem locus est, totiùs mundi, ipsorum denique æmulorum & detractorum iudicium, hac Manifestatione appello. Decernant; utrum digna pro facto meo pœna reperta est. Qua occasione, cujus instinctu, & patrocinio: aut quo fine dissidia, ac demùm divortium inter me, & consortem excitatum sit, minimè opus est ad præsens recensere: toti namque Regno Poloniae patet id, & talia silentio tegere, taciturnitateque celare, & quod in Polonia extiterint, dolere satius est: quam exterarum Nationum cognitioni tradere, regiminis inde turpitudine subsequente; aut cui fructui, atrox illius exempli memoria excitanda? Sufficit talem effectum evenisse. Thesaurarius Curiaè Magni Ducatus Lithuaniae, Frater tunc Consortis meæ, illa-

tis multis violentiis, variisque tam mihi, quam Famulis meis expilatis rebus, pro quibus non fuit iudicatus, curiam denique nostram cum Consorte communem, ubi mei Equi, & Famuli erant, armis aggressus est, & sepibus prorutis, effractis portis occupavit: tunc Famuli, quibus ibidem accepti sunt equi, cupidine res suas recipiendi inducti, Curiam quoque sine ulla violentia recipere voluerunt, & cum me inscio ad Curiam accessissent, praesidio ibi pedestris turmae, tunc & vigiliis visis, explosisque contra se aliquot sclopetis, sine violentiae illatione, sine ullius hominis caede reversi. Hoc totum Civitas eadem Varsaviensis testabitur. Quia vero infensus interim Princeps, & me, quasi nimio libertatis Zelo, Nobilium seditionem in Generali expeditione contra illum machinarem, & quasi exorbitantias contra illum scripserim, suspectans; occasionem ad opprimendum me idoneam quaesivit. Quamvis haec omnia falsa, & aemulorum potius incitamenta fuere: non longa tamen cunctatio interponitur; sed omnibus ad subvertendum Civem usus artibus, ex hac occasione, absentem, & ullius criminis ignarum gravissimo decreto condemnare imperavit. Quale contra me Statui nequibat.

Ea namque est Status Equestris praerogativa, ut jus vitae & necis super nobilem personam; tanto magis super praecipuum Officialem Regni decernendae, non
alii

alii Iudicio, nisi Tribunalitio aut Generalium Regni Comitiorum, subjiciatur. Non opus est pluribus confirmandæ ejus rei causa argumentis, sufficiunt ipsæ Constitutiones, & statuta Regni. Novas igitur, & nullis unquam auditas temporibus, rabies Instigatoris ad me opprimendum conquisivit artes. Omissio enim eo, quod Senatus consulta nequeant quidquam in vim legis statuere, neque de capite eminentis in Republica Civis decernere: quod pœnæ supra meritum sint extensæ: non reperitur in toto legum volumine ejusmodi Lex, quæ potestati Marschalcali, Præmarium Regni Officiale subjiciat judicandum; quia Marschalcalis jurisdictio in Curienses tantum, & minores eorum excessus extenditur, capitis vero iudicium non potest usurpare.

Aut contemnendum illud est, quod Præcipuus & Principalis Regni Officialis, tanquam nocens, & novissima exempla meritis, injustissimo decreto sit condemnatus?

Quod sine delatore, ad Instantiam Instigatoris anonymi in contumaciam judicatus?

Præter hæc Instigator non juratus, persona plebeia, criminosa, qui optimi cujusque criminatione eo usque valet; ut impudentiâ & nocendi vi malis etiam præmineat.

Scrutinia juramētis non confirmata, ut moris est, Plenipotentesque, qui sunt in decreto scripti, nullā defendæ causæ licētiā à me habita, temerè se ingesserunt (& prout unus illorum in facie Iudicii Tribunalitii ingenuè fassus est; quod coactiva potestate ad id, ut responderet, sit adductus) jamq; sunt ideo legitime convicti. Vnde Decretum illud contumaciam censeri debet.

Ingens sanè prænominati Decreti defectus: quod Instigator jussus cū sex testibus genere Nobilibus me convincere; hominibus ex fece plebis ad juramentum accitis Decreto satisfecerit. O Capitis Nobilis vilem æstimationem!

Iniquitas autem, & discrepantia Decreti manibus ipsis palpabilis est; quod ex una eademque propositione, altera Pars civiliter, altera, ego videlicet criminaliter sim convictus.

Ex unâ eademque Propositione, illi parti Principalitas, id est origo facinoris adscribitur. Ea namque verba in Thesaurarium & meam consortem scripta reperimus: *PRIMI PROMPSERUNT SUAM MALITIAM.* ProCancellarius autem *MALITIAE RECENSITAE AEMULUS* reputatur. Vnde licet præasserti criminis Comprincipalitas tantum, hoc est excitatæ per Thesaurarium & Consortem meam flammæ æmulatio in me redundet: tamen graviori pœnâ, contra omne
fas

fas & naturam juris Comprincipalis, quàm Principales, punitus.

Nunquid illud memorem? Quod, nisi illis qui interfuere, nemini credibile est. Idem Decretum aliquoties reformatum, & longo temporis spatio ad requisitionem meam non fuisse extraditum, eâ tantùm intentione, ut remedia juris sine publico instrumento non possem adhibere; & ut prius Proceres illi, qui jus concedendi Treugarum literas habent, eodem scelere obstringerentur: Iudiciumque Tribunalitium variis modis, formali insuper legatione per Senatorem consultò destinatum iustitutâ præoccuparetur. Prostrato caput attollendi licentiam deesse, quis non summæ oppressioni adscribet?

In Galliis (quod est Dominium absolutum) Personis rebellibus, in Regem contumeliosis, & palam armatis Civibus Parliamentum ad respiscendum, & reconciliandum Principi Treugas concedit, uti non ita pridem Principi Condæo factum est: Apud nos, in libero Imperio, amputatis omnibus legum beneficiis Treugæ ipsæ indubium vocantur. Supplicium ferè præcedit iudicium. Nam supremæ etiam Instantiæ subsellia, iudicata sua pro executione remittere consueverunt, & ista quoque executio adeò præceptis non solet esse. propè est ut libenter damnet, qui cito, propè est, ut injustè qui libenter. Tantum igitur, tam
in.

incredibilem intercessisse rigorem in hac meâ Causa neminem latet; cùm fortunis omnibus dirutus, capite proscriptus, eam in liberâ Patriâ patior oppressiōnem, cujus exemplum à seculo non extat.

Nam si culpa, quam pœna tempore prior esse solet; puniri quoque quàm peccare posterius esse debeat: verum longè alium cum subditis procedendi modum complexus Princeps, Decreta etiam exequutione nititur prævenire.

Verum omnino experior; innocentia plus periculi quàm honoris inesse, quod sine ullo rigoris præ-nominati prætextu, me inimici mei Principe adniten-te perverserint. Quippè cùm ab atroce odii authore Sluska initium Majestatis offendendæ factum sit, qui Curiam meam, locum residentiaë meæ manu armata invasit, illata sex horarum oppugnatione, licet tribus tantùm vicibus quod ridiculum & contradictorium est, bombardas ejaculatus sit prout ex contentis Decreti utrumque elicitur. Omnes meas, Famulorumque meorum res familiares diripuit: Pariterque servi à me ea posse accidere sperante, pro præsidio Curiaë relictis, defensivè agere omnia, pugnare, ab accessu adversarios arcere, vim illatam vi reprimere ausi sunt; id enim ratio doctis, mos barbaris, natura brutis persuadet faciendum.

At

At quæ sunt hæ rationes, quæ tam atrocis Judicii occasionem præbuere? Patiamur Domum, omnemque Domo contentam suppellectilem exspoliari, tumultum fieri, postremo armis, cæde, & tormentis omnia compleri; quæ ex spatiis imaginariis unde eo tempore extiterint, incertum est. Sed per DEUM immortalem, quò tanta, & tam præceps crudelitas pertinuit? an uti securitati Regiæ in posterum prospiceretur? scilicet, quem impatiens injuriæ animus, ad reprimendas inimicorum artes hortabitur, eum puniendi immanitas à defensione deterrebit? Non ita est. sed cùm pesset in talia crimina civilibus pœnis animadverti, operæ pretium erat, factâ à criminalibus & bonorum confiscatione abstinentiâ, civiliorem criminis abolitionem adinvenire.

Hinc mihi quisquam objicit, legem per expressum esse: Crimen læsæ Majestatis in solam Regis Personam committi, neque in alium quenquam magis, quàm in Regem, immanitatem offensionis redundare? Verùm egerint, quæ voluerint legis latores præsentis, finxerint quæ libuerint. Crimen læsæ Majestatis cognoscere, neque Marschalcalis Curienfis Judicii; neque Senatus consulti est. quippe Senatus consulti etiam autoritas non patitur à se residentes excludi, quorum multi illo tempore erant exclusi.

Vnicum cedò exemplum, Officiales Regni à Iudicio Marschalcali non jurato (quod multarum in Comitibus dissensionum, crebrarumque querellarum ansam fecit) iudicatos aliquandò fuisse. Gravem profecto oppressionem quis satis mirari queat! oppressus autem intolerabili præiudicato convellitur, denegata etiam respirandi facultate.

Atque hæc cùm ita sint, tamen Iudicii Marschalcalis auctoritatem (cui nihil in suo esse derogatur) supra quàm æquum est, extendere nituntur: quasi verò statutum Regni, majore illum quàm solo Marschalci titulo condecoravit; & si in foralibus ipsis quapiam in re modum excederet, debere eum rationem Reipublicæ reddere non sit præscriptum. Si igitur ille, cujus officii auctoritas ex libitu Reipublicæ pendet, tam impunè Senatorum capitibus luderet; deteriorem status conditionem, quam in Hispania Equites aurei Velleris (qui nequaquam Senatoribus Regni Poloniæ præminent) pateremur. Cum causam illorum nulli Magistratui, nemini Gubernatori, neque Vice-regi ipsi, præter Regem discernere licitum sit. Est quoque nobis ejusmodi Officialium Regni dignitas, quod vitæ eorum, necisque potestas soli Comitiorum Generalium iudicio attribuitur: non Marschalcali Curia, qui est inferior officialis, & tertius post me in Regno.

Neque

Neque etiam supremus Regni Marschalcus, Lubomirscius tale tulisset decretum. Non tantum ex hac ratione, quod polleat majori ingenuitate, quam Marschalcus Curia: & quod non sit tam egenus, ut nutui Principis contra omne jus, fas, & æquum parere deberet: verum paternam alit generositatem, qui cum dignitate Palatini Cracoviensis fungeretur, acerrimus fuit libertatis vindex, & propugnator, cujus multa edidit tota vita sua specimina: pari ratione magnus hic Patriæ Civis, veram retinet, & possidet generosissimi Spiritûs hæreditatem.

Magna mihi memorandi copia est, qui Reges ira in subditos impulsî, indomita seditionum civilium incendia excitavêre: Sed ea malo dicere, quæ non ita pridem defuncti Reges, remota in offendentes suam Majestatem vindicta rectè atque ordine fecere. Notra memoria *VLADISLAUS IV.* dignus memoria Rex, Petro Laszcio Excubiarum Regni Præfecto, qui tot Decretis legitimè convictus, singularis legum contemptor, veste ex Decretis Infamiæ supra se obtentis consuta utebatur, nihil meritorum adimere dignatus, magisque justum esse dignitati, quam sceleri prospicere ratus est. Noverant subditi apud æquanimem Principem non armatam severitatem sed clementiam in procinctu stare humanis erroribus paratam.

Item paulo ante, imperante *SIGISMUNDO III.* in ipsis Aulae Regiae visceribus, frameis in mutuam necem evaginati, Rudomina cum Drohiczynski, Vmieniecki cum Czarnuchowski, Godebski cum Piotrowski non sine sanguine dimicabant: Verum Rex, magis quod se dignum foret, quam quod in illos jure statui posset, querebat. Accidit & in Anno Millesimo sexcentesimo Vigesimo quarto, tempore Generalium Regni Comitiorum, quod Narzyszczy Aulam Referendarii Regni Przerębski, accitis tot armis invaderent, fores aulae radicitus evellerent, caedem aliquod hominum inferrent: Pariter superiore tempore Princeps Radzivilius, dum Comitia celebrarentur, Domini Krasicki Palatini Podoliensis aulam aggressus est armis, plurimis ab utraque parte caesis: & tamen quia per occasionem talia facta sunt; tumultus autoritate Principis sedati, non immanitate coerciti fuere, neque lex carnifex exorta inde, sed reconciliatis utriusque animis impunitas concessa, sine ulla Majestatis diminutione. Quid memorem Melsztynski, qui praesente Rege in Oppido Korczyn, invasit & spoliavit domos Senatorum. Zborowski, qui in conspectu Regis Wapowscium interfecit. Quorum excessus non Marschalcaele judicium, sed Generalia Regni comitia discernebant.

Equidem ego sic existimo, si uniuscujusque jure victi

victi bona confiscarentur; si quilibet poenas meritis, ad necem nullo respectu habito traheretur; profecto completus funeribus Orbis soli luctui attenderet, & uno anno omnium vacantiarum revolutio absolveretur. Postremo quem quisque alicujus Capitaneatum, aut villam, aut domum appeteret, data opera, ut is in proscriptorum numero esset, faciliè pari exemplo libidini suæ satisfaceret.

Magistrum Chmielnicum tam Barbarum, tantique in Regnum doli machinatorem decuit impunitas? qui hostis Patriæ judicatus, divina omnia & humana calcavit: quàm Nobilem Polonum, & officialem Principalem Regni, cujus neque justificationi, neque satisfactioni, neque ad extremum supplicationi apud Principem locus datur. Quæ ergo inde apud Nobiles considerationes orientur: Filii Regni deteriores sunt canibus feris.

Omnium horum initium à magistris diffidentiarum pendet, qui nullam extremi rationem habendo, præsentibus frui pro solatio habent, de futuro securi: Principi, & Republicæ ultimum afferant interitum.

Postquam igitur me, tali & tam injusto decreto inimici sunt adorti, beneficia juris a Republica per vetera Statuta concessa, hoc est Treugarum literas petendas esse censui: moxque ad Episcopum Cracoviensem, ad Palatinum Cracoviensem, ad Palatinum Sen-

domiriensem, ut à quocunque illorum, eas celerius
 obtinerem, expedivi: Sed illi à Principe Legationibus
 erant præoccupati, & duo petenti mihi, Treugas fri-
 volis rationibus denegarunt: Vno, litaturum se potius
 offensum Regiæ Majestatis animum, quam subscri-
 pturum, ne confidentiam amitteret, promittente; al-
 tero, Palatino Sendomiriensi videlicet, chyragræ mor-
 bum, qui manum propriam subscribere non permitte-
 bat, incusante. Solus Illustrissimus & Excellentiss. Dux
 Ostrogii, Palatinus Cracoviensis, virtutis & relictæ à
 majoribus libertatis amans, spreto Capitaneatus mei
 spolio, quem illi Princeps offerebat, nullam habens
 institutæ ad se à Principe Legationis rationem, sed ve-
 terem legem ad executionem deducere ratus, con-
 cessit literas Treugarum, quarum tenor sequitur talis.

*Vladislaus Dominicus Dux in
 Ostrog & Zaslavv, Comes in Tarnovv,
 Palatinus Cracoviensis, Luceoriensis,
 Ropczyensis, &c. &c. Capitaneus.*

*S*ignificamus hisce literis Nostris, quibus interest universis, &
 singulis. Quòd cum publicæ libertati interest, ut unusquisque
 Civium, ac præsertim insignis in Republicâ præeminentie Viri in
 pace

pace conserventur: ne vè indignatione aliquà Majestatis Supremæ,
in discrimen vitæ, ac fortunarum deveniant: Proinde nos habentes
compertū, Illustrissimo, ac Magnifico Hieronymo in Radzieiowice
Radzieiowski Pro Cancellario Regni, Lomzensi, Varencensi, Ko-
zienie censi Solecensi, Bielscensi, Camionacensi, &c. &c. Capitaneo,
ex occasione certarum offensarum Sacræ Reg. Maj. periculum im-
minere; illumque in super absentem, & inscium processu quodam in-
usitato in Iudicio Illustris & Magnifici Marschalci Curie Regni
innotatum, & pœnis quibusdam infamiæ, & aliis criminalibus ag-
gravatum esse, ita, ut his obstantibus de se justitiam dicere, &
gratiam Sacræ Regiæ Majestatis querere nequeat; nisi authorita-
te nostrâ Palatinali, cui id per leges Regni impositum, sublevetur.
Eidem Illustrissimo & Magnifico Pro Cancellario Regni, illiusque
universæ Familiæ literas securitatis ad spatium duorum Mensium,
adherendo legibus, Treugas nuncupatas damus, & concedimus,
illumque unâ cum bonis eius in fidem nostram recepimus. Ita ut il-
le sub beneficio literarum nostrarum liberè, & tuto ubique versetur,
Innocentiam suam in his, in quibus se gravatum sentit, in Iudicio
Tribunalitio demonstrat, de processuque, eo, & pœnis super illo
obtentis, & de malè obtento agat, experiatur, suamque innocentiam
ibidem prosequatur. Interim gratiæ Regiæ Majestatis reconciliari
curet, eo tamen præcustodito; ut idem Illustrissimus & Magnificus
Procancellarius Regni, hisce literis nostris ad sui, bonorumque ac
Officii defensam utatur; & non abutatur, seque pacatè gerat, ne-
mini damna inferat; easque literas nostras publicari, & ad Acta
quæ vis porrigi quantoties curet, & iis ubique se tueatur. Fide publi-
ca,

*ca, ad præmissa omnia mediante. Datæ Vieviorca residentie
nostræ, Die vigesima septima Mensis Ianuarii. Anno Domini
millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo.*

His ergo Treugarum literis obtentis, profectus
sum ad Iudicium Tribunalitium Regni Petrico-
viense, quod eo tempore dicebatur, cum quo maxi-
mam habui ob occurrentes in Iudicio causas cõnexio-
nem: non enim est novi emergentis, tales causas Iu-
dicio Tribunalitio iudicare; neque inde confusio Iu-
risdictionum sequitur, de quarum confusione si age-
retur; diligenter considerandum esset, quis ejus con-
fusionis author: Citavique ad Iudiciũ Tribunalitium,
comparticipes hujus Decreti, tum & Plenipotentes
in decreto specificatos: sed Rex in ulteriorem mei
oppressionem, mittit cum literis Castellanum Cul-
mensẽ, Albertum Czerski, Reverendum Trzebic-
kifuum Secretarium, & ob promissas Abbacias, con-
scientiæ vocationisque immemorem, ea intentione,
ut omnes singillatim Deputatos Iudices, tam sæcula-
res, quam Ecclesiasticos, illis seorsivas vacantias &
bona Reipublicæ, his Abbacias, Episcopatus, & simi-
lia promittendo præmia, abducerent á vero, & remit-
tendam hanc meam Causam Regali Iudicio persuade-
rent. Memores tamen juramenti Iudices Deputati,
non precibus, non minis á rectitudine abducti sunt,
op-

oppressæque potius in me libertati prospiciendum esse
arbitrati, Causam meam judicaverunt, & unum ex
Plenipotentibus, qui (uti superius innui) fassus est se
coactivo imperio, & summa potestate à meis partibus
stetisse in Iudicio Marschalcali, ad carceres unius an-
ni & sex septimanarum demandarunt, decreta super al-
terum poenâ Infamiæ: insuper Decretum illud Mar-
schalcale, cassaverunt. de quo Acta Iudicii Tirbuna-
litii testantur. Tum demum acrius inde commotus
Rex, quamprimum ab exequutione Decretum orsus
est, officiumque meum, quod advitalitio datum mihi
est privilegio, ex inopinato, fremente statu Equestri
alicui alteri contulit: volenti insuper contradicere.
Nuntio cuidam Terrestris, quem honoris gratiâ nomi-
no, Alexandro Zamoyski, Gladifero Siradiensi, facul-
tatem vocis denegavit: insolito interim septus (cùm
alii ipsius Prædecessores sinum Nobilium, pro primo
securitatis suæ propugnaculo censerent) armorum ap-
paratu. Per quod leges & constitutiones Reipublicæ
violavit, quæ non majorem permittunt corporis sui cu-
stodiam Regi, quàm mille ducentorum Militum. Bo-
na Regalia, quæ non ex illius beneficio, sed tùm à
SIGISMUNDO Patre, tum à *VLADISLAO*
Fratre, Regibus Polonis, pro meritis Majorum, Pa-
rentum, ac meis collata habui, & tot annis in domo
meâ extitere, ademit, omnibusque fortunis privavit;

quarum nonnullas eidem Marschalco Curia Regni,
qui contra me tale Decretum tulit, tanquam prædam
largitus est, homini abjectissimo, cupido, avaro & Fra-
tri Palatino Posnaniensi per omnia dissimili: alias aliis
quanquam recusantibus dispertitus. Cæterum, cum
avidus meæ cædis Princeps, sicarios & insidias mihi
ubique diserneret: cum supplicationes meas, & In-
stantias Serenissimæ Reginae, pietate & bonitate præ-
ditæ Confortis suæ admittere noller: Cum preces, &
admonitiones Archiepiscopi Gnesnensis, Primatis
Regni non prodesse: cujus muneris est secundum le-
ges nostras Regem in aliquo exorbitantem ter debere
admonere; post ternam autem admonitionem si Rex
se non corrigit, nullam illi subditi præstare tenentur
obedientiam: cum planctus filiorum meorum mino-
rennium ad pedes ipsius procumbentium sperneretur:
cum amici mei pro hostibus censerentur: cum ille,
qui meas literas Conventui Equestris ordinis reddidit,
iudicio destinaretur: consilium cepi gravescentibus
in dies publicis malis Patriam deserendi; & lachrymis
obortis exilium elegi. Invalido etiam Nuntiorum Ter-
restrium auxilio; quorum nonnullos metu Princeps:
præmiis alios abducere nitebatur, quominus mihi sub-
sidium intercessionibus suis ferrent. Unde turbata his
diffidentiis Respublica coalescere non potuit, infecta-
que ideo Comitia præterita habuit.

Obtulere Principi & alii æmuli mei ingenium, sed parco nomini eorum, quos præsto affutura Numinis vindicta manet: Solius Instigatoris Regni Zytkiewicz, conditionis plebeiaë rustici, & subditi Palatini moderni Cracoviensis nequeo oblivisci; cui optimum quemq; jurgiis laceffere, & diversam virtutis interpretationem (dum Procurator esset ab ineunte ætate) afferre edocto, nulla compositis rebus quies, omne in turbido consilium: qui licet talis sit: tamen pessimâ promotione Officium hoc, quod antea non nisi integræ famæ viris conferebatur, adeptus est, habeturque præcipuus inter reliqua aulaë suæ ingenia consiliarius. ille probrosa de viris illustribus carmina factitat: ille ut potè servili plebeioque ortus genere, absoluti domini aviditatem, & subvertendæ libertatis suggerit stratagemata: Ille Dantisci, quæ Vrbs maximè Reipublicæ proficua, & quæ huc usque in concordia, stabilique erga Regnum fide mansit, præsentis excivit dissensiones, & subtilitate perversoq; ingenii sui acumine tanta excitavit dissidia; ut Cives mutuis litibus implicati, profuso tot pecuniarum sumptu, venalem etiam justitiam in aula nequeat adipisci, semperq; infectis rebus cum pessimo futuri (avertat Deus) tumultus præfagio domum revertantur: res autem quietas turbaveris facilius, quam turbatas composueris. Idem tam injusti decreti machinator & auctor. quem ego tamen magnæ prudentiæ virum esse

opinabor, si læsam Principis reputationem redintegrare, & tot periculis undique imminētibus, & extrema facta minantibus, occurrere poterit.

Hoc igitur pro tantis togâ sagoq; in Rempublicam meritis præmium retuli; ut omnibus bonis privato, mihi (nisi liberalitate & compassione Serenissimæ Reginæ Sueciæ sublever) forsitam fame esset intereundum. Eane est laborum meorum merces? quorum plurimos, æque in Comitibus Generalibus, & Iudiciis Tribunalitiis, dum Marschalci & directoris fungerer officio: atq; in bellis, ipso Sacræ Regiæ Majestatis testimonio suscepi. Illenè præstitæ propensionis fructus est? quam illi & antequam Rex meus esset, testificatus sum: & postea in Electione tempore Interregni, ubi aliquot Palatinatum Generalis, & primus à toto Exercitu Legatus fui. Siccinè Rex, beneficium injuriâ, honorem probro reddidisti? Verùm quia de meritis propriis parciolem esse convenit, alieno iudicio relinquo, meritorum & præmii disparitatem.

Sed cum velim hac Manifestatione omnes explere veritatis numeros, negare id non possum, quod post obitum supremi Generalis Regni vacantem, Castellatum Cracoviensem (quæ est prima in Regno dignitas) & Capitaneatum Lublinensem (quod utrumq; septuaginta millium strenuorum proventum excedit) Rex mihi conferebat, post conceptas contra me injustissimo

stissimo titulo diffidentias, ut Pro Cancellariatus officium desererem. Quæ, ad proxima Comitiam in deliberationem accepi, ut offensum Regis interea animum, contrariis exortæ suspicioni ejus effectibus placare possem, & ne similia de me scribantur, providebã: quæ Piafescius in Chronica Gestorum in Polonia de Dembinio scripsit (qui omisso Cancellariatu, factioni Zbovianæ in Castellatum Cracoviensem cessit) his verbis: *Expugnato igitur ex Cancellariatu Dembinio*: Talem ego mentionem veritus, majorem semper honesti, quam utilis rationem habens (cum officium Cancellariatus licet loco sit inferius: prærogativis autem omnibus aliis dignitatibus emineat) magna certe deliberatione utendum erat: sed Rex, non expectatis Comitibus, vacantias dispertitus est, meque tali affixit decreto.

Patriæ carissimæ vices doleo, quod tantis calamitatum turbinibus affligatur. quæ, quia huc usque fecit quod potuit, legem adimplevit: omnemque benè merèdi gratitudinè speret. Verùm o dulcissima Patria, ad te mea dirigitur oratio: Generositatè à majoribus relictam sequere, & libertatem in me oppressam vindicacertatim, & defende: Videat Orbis, non adeò depressam esse ingenuitatem, præclarum libertatis thesaurum; ut nequeas illum in integro retinere, sed sciat te posse, tradere eundem seræ posteritati. Quid cunctaris? expergiscere aliquando ex hoc letargo, spretis

omnibus privatis expectativis, Si enim somno ulterius
indulseris, senectę tuę, & proximi occasus erit indicium
quandò in multitudine regenda, plus pœna, quã obse-
quium valet. (Mihi itaque exulanti; hucq; & illuc vitæ
in integro servandæ causa latitanti (cujus neq; apud
Imperatorē Romanorum securus esse potui, propter
Regiarum literarum, quibus me arestare jussit, prævê-
tionem) ad Serenissimum Regnum Sveciæ convertere
visum, nō ea intentione, velut detractores & malevoli
interpretantur: quasi Regnis, armorum ansam exci-
taturus. quippe dudum jam, ut perpetuam pacem ini-
rent, exoptavi, ad quam Sereniss. quoque Reginam, &
omnes Senatores optimè dispositos esse video: verùm
per Sereniss. Reginæ mediationem, Principis reconci-
liationem oraturus. Vtique affinis & consanguinea
Sacræ Reg. Maj. cum qua firmissimam Sereniss. Rex
colit amicitiam: cujus indicium, inter alia multa &
quotidiana argumenta, illud quoq; est, quod Sereniss.
Rex pro baptismo Filii sui, qui postea immaturo cessit
fato, Serenissimam Reginam Sveciæ invitaret. Præ-
sens igitur fors mea magna mihi est, quòd huc sin-
gulari Dei omnipotentis directione appulerim, ubi se-
curior vitæ sim, & quod eam Reginam invenerim, quæ
me regali bonitate & munificentia, ut Antiochus An-
nibalem exulem, suscipere dignata. Et certè, quæ mihi
major felicitas evenire potuit? quam hæc quod sub

patro-

patrocinio tantæ Reginæ sum: cujus virtutum laudes
antea deprecate incredibiles mihi videbantur, nunc,
ubi plura, quàm dicebantur reperi inenarrabiles esse,
non sine pœnitentia præterite incredulitatis profiteor.
Paria enim clementiæ, & roboris animi ejus encomia
exprimere, non mei ingenii est, & satiùs stupore vir-
tutes tantas colere, silentiique veneratione. Quid pru-
dentiam, & providum adversus gravia animum me-
morem? quid de aliis virtutibus dicam, quæ ad immor-
talitatem famæ conspirârunt? Fallitur ergo, quisquis
me sinistram aliquid, cum tanta & tam prudenti Re-
ginâ in Patriam machinari interpretatur. Cum hic
non cœco impetu res fiant; sed profundo consilio, &
authoritate, prout præterita ejus gesta indicant & de-
monstrant. Aut melius foret, si a barbaris, infidelibus,
aut juxta multorum opinionem a Cosacis auxilium
implorarem? quod consilium in simili, ac tanta sui
oppressione alius sequeretur.

Cum igitur in Svecia commorer, & non irritum fo-
re pacis nomen arbitrer, intimo affectu Patriæ opto
fœderis cum Regno Sveciæ æterni constitutionem, &
omnium prætensionum, diffidentiarumque oblivio-
nem: formidabiles namque essent, cui libet hosti con-
juncti Regnorum animi, & quodlibet ingruens peri-
culum facillè arceretur. Aut non esset nobis proficua,
hoc deterrimo rerum nostrarum Statu Regni Svetici
ami-

amicitia? si Regno nostro continuis domestici, & externi belli sumptibus fesso, tantis, & tam victricibus, quæ nunc otiantur, succurrerent armis: Nostri quoque muneris esset, tempore necessitatis, illis simile auxilium præstare. quæ omnia breviter, ex meo debito in Patriam amore innuendum esse duxi.

Constitueram in animo privatis meis literis tam ad Senatum, quam ad statum Equestrem dolorem meum in benevolum sinum deponere, fraternumq; auxilium implorare: sed cum exemplum jactati illius famuli à Principe, de quo superius scripsi, in præteritis comitiis præ oculis versetur, potius visum typo hæc omnia breviter, sed simplici veritatis stylo intimare. Rogatos esse velim, quemcunq; malè factorum conscientia exagitant, ne hac veritatè, quæ celari non poterat, irriterentur: Vereor tamen, ut hoc consequi possim. Proprium enim est humani generis, odisse quem læseris. Si ergò invenietur talis Zoilus, qui velit rescribere, rescribat sanè, dummodò stylo veritatis, & in omnibus huic scripto assentietur: Si vero criminationibus & convitiis laborabit, nec pigebit pari stylo, sed dispari virtute respondere, & illa, quæ ex multis respectibus, celata detegere, & demonstrare.